

CSIKÓS ATTILA

A napon sütkérező hal

(regényrészlet)

Zengő és Andrej találkozására két hét múlva került csak sor, bonyolalmas egyeztetést követően a Kiadó nevű helyen. Zengő ugyanis akkortájt sosem volt „abban a helyzetben”, hogy ráérjen neki. Igen, azon a reggelen, amikor még félig öntudatlanul válaszolt Andrej levelére, határozottan jó embernek akart látszani, de mivel Almával is kibékült azóta, ugyanakkor a regényével sem haladt, hát megadón elterült a megbocsájtó, s Zengő visszafogottságán fellelkesülő asszonyi szeretetben és az alkotói válságban, semmi kedve nem volt ifjak lelkét ápolgatni a továbbiakban. Nem másodlagos az sem, hogy a kéziratot még mindig nem olvasta el. Így aztán köteles feladataira való hivatkozással három időpontot is lemondott, mire végre elszégyellte magát, és ő maga hívta fel Andrejt, hogy ha megfelel neki, üljenek le végre, és mondja el a fiú, hogy mit is akar.

Andrej egy órával a megbeszélés időpontja előtt érkezett.

Borús, november eleji nap volt, a templomok előtt még az olvadt, kormos mindenszenteki gyertyacsonkok dermedtek a betonon. Úgy slattyogott, mintha kicsit sem izgulna.

Átgázolt az Andrásy úton, és célba vette a Kiadót.

A Psota Irént ábrázoló gigantikus poszter alatt foglalt helyet, és igyekezett olyan lezser, mégis határozott tartást találni a kis kanapén, amilyennel csak egy jól kitömött, mégis alakítható formájú díszpárna rendelkezik. Nem akart berúgni. Kért egy kávét.

A pincércsaj megint lenyűgözte. Formás barna volt. Nézte, ahogy megy, ringott a fenéke, a mellei a vékonyka blúz alatt. Megkívánta. Alig tizenhét. Melltartót se hord. Illegeti magát, szinte felkínálkozik. Kissé elbódult. A csészéből felszálló gőzbe tartotta az arcát. A lány akkor sem nézett rá, amikor elétette a rendelést. Aztán beszédte a szennyes poharakat, és unottan leült a pénztárgép mögé. Andrej ábrándos arccal kinézett az Andrásy út felé, ahol a Night and Day működött valamikor. Hány nőt vitt oda régen, megpróbálta összeszámolni, egy utolsó itala még reggel kilenckor is beülhetek az éppen aktuális csajjal, mielőtt elmentek volna haza, hát volt egy pár ilyen Milla előtt, foglalta össze, mert a számolás sehogy se ment, hiányzott neki most is a kaland, de valahogy nem ment, hogy megcsalja őt. Megint az az átkozott gyávaság, hogy képtelen azt tenni, ami jólesik, pedig nincs benne semmi erkölcstelen, ahogy előtte is minden generáció félrekefélt, mégis megmaradtak a morál bajnokainak.

Azon nem sokat gondolkodott, hogy mit kéne mondania, úgy tervezte, majd az „öreg” beszél. Ő megtette a magáét, megírta, amit



gondolt, nem tehet hozzá semmit, legalábbis a dolgok jelen állása szerint. Arra nem volt felkészülve, hogy igazából Zengőnek sincs mit mondania.

A Kolibri Színház felől látta közeledni Rézt, de most nem szaladt ki utána, elvégre rövidesen komoly, írói megbeszélése lesz, pedig minden más alkalommal kirobbant volna, hogy harsány örömmel üdvözlje barátait, s jelezze, hogy írói társaságuk jól nevelt tagja maradt, de most túl büszke volt, hogy figyelmét megossa, s kiterjessze bárkire. Ezt nyugodtan nevezhetjük önzésnek is, de e csekély jellemhiba nem tette sokkal ellenszenvesebbé, éppen csak mindenkit elgondolkodtatott, amikor megismerkedett vele.

Nem sokkal Réz elhaladta után belépett Zengő, és első útja a pulthoz vezetett. Kért egy whiskyt, egy kávé, majd miután az első Balival végzett, rendelt egy másodikat, a kis barnának mondott valamit, amin az felkacagott, s csak miután mindezzel végzett, akkor nézett körül.

Andrej felemelte a kezét és integetett neki.

Zengő bólintott, hogy látja, majd lassan elindult, úgy gázolt át a többi asztal között, mint egy hadvezér, kezében egyensúlyozva a csészét és a poharat, akár a kardot és jogart.

Hogy van, kérdezte rögtön, amikor Andrej mellé ért, amivel akarva-akaratlanul is összezavarta a fiút. Azt felelte, hogy jól van, ami eddig a pillanatig igaz is volt, Zengő hülye megnyitásától viszont elbizonytalanodott. Az öreg nagyon jól értett a pompás entree-k kiviteléhez. Tulajdonképpen elterveznie sem kellett, minden magától jól működött. Helyes kis dög, mondta fejével a pult felé bökkve azután, hogy leült és elrendezte maga előtt az asztalon italait. Beleraknám, tette hozzá, és szinte kifejezéstelen arccal, amin alig mutatkozott az érdeklődés bármi apró jele, belebámult a fiú arcába. Andrej zavartan felnevetett, és azt gondolta, hogy mindig az erősebb kutya baszik, Zengő pedig hatvanévesen is minimum egy masztiff, akihez képest ő csak alanyi pincsi lehet. Maga is megakná, vagy maga jobban szereti az antik metrumot? Andrej próbálta követni. Azt válaszolta, hogy nem, ő is a lányokért van oda, amivel láthatóan megnyugtatta az öreget, sőt, egy halvány mosoly is átfutott a szakála alatt, elismerése jeleként. Úgy tűnt, vizsgáztatja csak Andrejt. Megkavarta kávéját, pedig cukrot sem tett bele, szokásnak sajátos, gondolta Andrej, bár teljesen felesleges. Kezdeti képbe kerülni Zengővel. Ez itten vetít. Régen egyszerűbb kurvák voltak a nők, hördült fel Zengő, ma csak tessék-lássék mutogatják magukat a csajok, felkínálják, ami van, aztán ha el akarod venni, de úgy rendesen, akkor előjön belőlük az úrinő, a „nem úgy gondoltam”, a „nem azért teszem ki eléd, hogy azt gondold, ribanc vagyok” szűzkurvasága. Régen tiszta volt, hogy akarod-e, amit akarsz. Ma csak a tinédzserek ilyen szabadok, de hát velük meg tilos. Megitta a második Balit, és rögtön intett, hogy jöhet a harmadik. A pincérlány fél percen belül hozta is. Úgy látszik, tud valamit ez a Zengő, gondolta Andrej, és kicsit irigykedve nézte, ahogy a lány melle az öreg vállára lapul.

Ekkora császár volna valóban? Vagy csak a szája nagy? Mindenkit rádumál? Ő is kért egy whiskyt, aztán gyorsan utána egy bort is, tudta, hogy gyorsítania kell, vagy lemarad. Úgy kell tennie, mintha értené Zengő színházát. „Úgy tenni”, ez egyébként is nagyon európai, és átvitt értelemben kimondottan értelmiségi metódus.

A sarokban egyetemisták ültek, három fiú és két lány, öt söröskorsó. Az egyikük per sze, az is egy kiscsaj volt, nyilvánvalóan felismerte Zengőt, mert törekeny, feketére lakkozott körmű mutatójával élénken a levegőbe bökdösött az öregre mutogatva, de a többiek fáradt mosollyal „úgy tettek”, mintha nem tudnák, mit akar. Andrej észrevette, de nem akart bevágódni azzal, hogy felhívja az öreg figyelmét az elasztikusan mozgó fekete körműre, aki vélhetően nem csak arcról ismeri, de betéve tudja minden megjelent írása szövegét, pedig bárki más kapva kapott volna a lehetőségen, hogy így végre lakott

területre hozza a beszélgetést, és átvegye a kezdeményezést egy finom alányalással, de Andrej most inkább megmaradt nézőnek ebben a könnyű komédiában, amiben Zengő egyszerre volt a táncoskomikus és a bonviván.

Pár hónap múlva, amikor közös lakásuk előtt a gangon állnak majd hosszú percekig némán Millával, a bádogszagú délutánban egymás tekintetét fürkészve, s mindketten megpróbálják felidézni a történeteket, már inkább választaná a szolgai *jópofizást*, mert akkor legalább úgy érezhetné, hogy ha nem is hallgatott Jas nyilvánvalóan bölcs előrelátással megfogalmazott tanácsaira, de legalább tett valamit, ami ha megalázó is, de mindenképpen a saját sorsába való cselekvő beavatkozás, s arra is gondol majd, hogy ha akkor ott a Kiadóban annyit mond csak, hogy „nézze, az a bige felismerte magát”, akkor minden sokkal szebben alakul. Azonban most hátradőlt, és ráérősen várta a következő poént, amit majd Zengő elővarázsol, mint egy bűvész a cilinderéből a galambokat.

Zengő előrehajolt, és cinkosul Andrejre kacscintott. Pedig dugnak azok tizenhat évesen is, mondom, a kamaszokban még van némi remény, már ami a szabad szexualitást illeti, mert a baszáson kívül másra sajnos nemigen alkalmasak, suttogta, majd ridegen Andrej arcába bámulva, mint egy konok patológus, végignézte, ahogy az zavartan félre-pillant, a pincérnőt lesi, kutatja szinte kétségbeesetten, hozza már a bort, törje meg végre ezt az előadást, és Zengő tudta azt is, hogy ez már megvan neki, ahogy figyelte a fiú tipródását, biztos volt benne, hogy előre el nem tervezett játéka jól szuperált, ez a kölyök ma már nem fog lánglelkű titánként holmi balfasz irodalmi dicséretékért pítizni, ezt most agyondöfte, azt csinál vele, amit akar, és ez roppantul szórakoztató.

Na, mondja, mi a fene van azzal a regénnyel, kiáltotta hirtelen hátradőlve. Andrej széttárta karjait. Olvasta? Olvastam hát, hazudta Zengő mosolyogva. Andrej kezébe vette a mokkás kanalat, darabig babrálta, aztán megkocogtatta a csésze oldalát. Milyen? Zengő nem válaszolt azonnal. Nézte Andrejt, mint egy munkadarabot. Pár pillanatra belesüppedt a kávéházi lármába. Tejhabba a kockacukor. Szar, mondta aztán, és töprengve a szakállába túrt. A címe se jó. Közben arra gondolt, hogy ha Andrej feláll és elrohan, akkor minden simán alakul, az jó, legalább egyedül marad, fűzheti a kis pincérlányt, túlérzékeny emberekkel egyébként sem ajánlatos bármilyen viszonyt kialakítani, mindent félreértének, magukra vesznek, és az állandó magyarázkodás eléggé lelombozó, ha viszont marad, az is jó, mert akkor végre talált valakit, akiben van annyi kurázszi, hogy elviselje őt. Andrej maradt. Letette a kanalat, és térdeire könyökölve előrehajolt. Mi nem tetszik benne, ha nem vagyok tolakodó? Zengő bólogatott. A cím semmitmondó, egy címnek olyannak kell lennie, mint szoknyán a hasíték. Itt megállt, arckifejezése töprengővé változott, mintha egy jó címen törné a fejét, fel is könyökölt hozzá, és összehúzott szemekkel Psota Irén fényképére emelte tekintetét. Psotát azonban nem lehetett átverni ilyesmivel. Hallgatott tovább a poszteren, kissé sértetten félprofilba fordulva, mintha jelezné, hogy Zengő nyugodtan kihagyhatná aljas játékaiból. És a szöveg, kérdezte Andrej. Zengő odakapta a fejét, mintha mély hipnózisból riasztották volna fel. A szöveg? A szöveg töketlen, barátom. Miről akart maga írni? Ez valami gyöngye ömlengés, kezdett bele egy hosszú és beláthatatlan kimenetelű fejtegetésbe az előtte is teljesen ismeretlen regényről, melynek végén azonban szinte pontosan idézte a kézirat utolsó mondatát, s az beütött. Andrej köpni-nyelni nem tudott. Egy író legyen tökös, mondta végül Zengő, egy írás legyen tökös. Vagy vezessen naplót!

Egy halottba is belerúgott volna, ha a tekintélye megköveteli. Andrej bólintott, hogy érti. Lassan kiterébélyesedett az este.

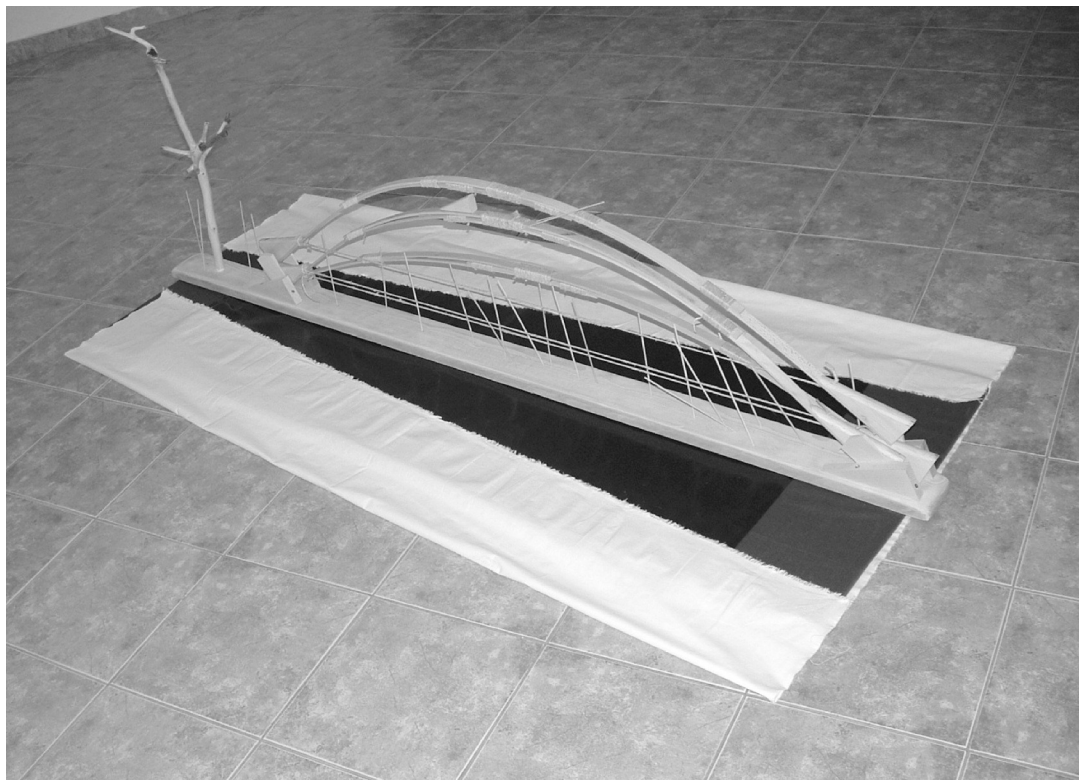
Kértek még egy kör italt, aztán még egyet és megint, és egy gyakorlatilag követhetetlen értekezésbe kezdtek, hogy mit is ért Zengő azon, hogy egy szöveg, vers vagy

regény tökös. A különbségek észrevétlenül elmosódtak köztük, ahogy berúgtak csöndesen. Zengő kivívott fensőbbiségének teljes tudatában brillírozhatott, míg Andrej egyre inkább a beavatottak büszkeségével tapasztalta meg saját magát. Amikor Zengő megemelte a poharát, és ünnepélyesen azt mondta, hogy innentől tegeződjenek, Andrej már annyira eltelt a megtiszteltetéssel, hogy csak annyit tudott mondani elcsukló hangon, hogy „na erre se fogok emlékezni holnap, baszod...”. Aztán koccintottak, és Zengő a következő ötlettel állt elő. Azt javasolta, hogy elmesél ő Andrejnek tíz sztorit. Tíz vérbő, ugyanakkor szociografikus ihletettséű történetet, kurvákkal, piálással, társadalmi feszültséggel és komoly tanulsággal, amit a felvetés szerint Andrejnek majd meg kéne írnia, a legfontosabb szempont szerint: tökösen. Ha az megvan, és kiállta a próbát, akkor visszatérhetnek a már kész kéziratra is. Az igazság szerint Zengőnek ez már régi terve volt, csak nem talált rá megfelelő alanyt. Szeretett tetszelegni abban, hogy mennyire ismerte egykor a fővárosi éjszakát, de nem mellékesen őt magát is izgatta a kérdés, hogy lehet-e ezzel az élményanyaggal bármit is kezdeni. Meg hát alapvetően jó mulatságnak látszott, hogy csuklóztassa ezt a kis udvari bolondot, akit láthatóan már első mondataival ki tudott zökkenteni abból, ami. Zengő egy vadállat volt, ha ivott. Andrejt ez csöppet sem zavarta. Legszívesebben megölelte volna az öregot. Ha gondolt is rá, hogy fel kéne állnia, és minimum székestül fellöknie Zengőt, a tudat, hogy az ország egyik legnagyobb írójával iszik, mit iszik, berúgnak, mint régi cimborák, elkábította, és életében még soha nem érzett büszkeséggel és elégedettséggel töltötte el. Kinézett a kis terecskére, a sötétben felizzó apró parázsoltokra, melyek mindegyike nyilván egy embert jelölt, egy *homleszt*, aki bagójába kapaszkodva elmélázik azon, hogy hogy a fenébe került ide, s előtte is felderengetek a hosszú éjszakai vágta, művészlebujból zugkocsmába, a magányos nyargalás a Kerettől a Fogasig és tovább, mintha a megtett kilométerekkel csiszolódna a tehetség, s egy-egy helyen megülve és leülepítve az előzőek otthontalanságának fájdalmait, kibonthatóvá válna az igazság a szaporodó „élményanyagból”, és arra gondolt meghatottan, hogy lassan mindenről kiderül, hogy megérte, lassan minden hazaérkezik, ahogy most ő is révbe ért.

Zengő elfordította a fejét. Nem akarta felismerni egykori ábrázatát ezen az arcon, Andrején, ahogy részegen elcsúszó mosollyal forgatja maga előtt a bort, ki tudja, hányadikat, nem akart ránézni, mert akkor fel kellett volna állnia, és le kellett volna köpnie, vagy okádnia magát, hogy olyanná lett amilyen. Hát inkább elfordította a fejét.

Iszunk egy zárást, kérdezte Andrej. Ihatunk, mondta Zengő. Most a tapétát bámulta. Még az is lehet, hogy szégyellte magát. Köszönöm, mondta Andrej, kissé rekedten. Egy fasz vagy, felelte erre Zengő, és tovább agnoszkálta a tapéta mintázatát. Arra használna az irodalmat, amire való, basszál be és szedj fel csajokat! Zengő Andrej szemébe nézett. Ugyan már, mondta, ne álltasd magad, fiam, senkit nem érdekel, hogy mit akarsz mondani. Ha tökösen megírod, ha meg tudod írni, amit majd elmesélek neked, akkor majd megérted, miről beszélek. Mért nem te írod meg, a te történeteid. Andrej állta a farkaszemet. Zengő megrántotta a vállát. Ez csak egy lehetőség, ha nem akarod, nem muszáj. Akkor alkut kötünk, kérdezte Andrej. Nevezd, aminek akarod, felelte Zengő, írni mindenki tud, közölni kevesen, tette még hozzá, és a levegőbe emelte kezét, hogy megrendelje a kilépő piát, amivel megállapodásukat megpecsételik.

Mocskosul berúgtak. Andrej a Liszt Ferenc téren át indult haza, Zengő pedig leült az Arany János-szobor elé. Előtte összeölelkeztek, és amikor Andrej elindult a zebrához, Zengő utánakiabált. Határozottan úgy tűnik, veszed az adást, de ne kapkodj, nem muszáj úgy tenned, mint aki érti, hogy mi történik itt! Andrej még visszakiajtott, hogy rendben mester, azzal dülöngélve átvágott az Ady-szobor felé. Zengő meg leült.



Íj-totem, Zenta, 2007

Még huszonvalahány éve, talán nyolcvannyolcban, talán nyolcvankilencben meghívták író társai egy tanácskozásra. Neked köztünk a helyed. Azt mondták. Birták valamiért. Nem tartott sokáig. De akkor még, egy darabig úgy gondolták, országot alapítanak. Mire a cukor felolvadt a kávéban, ő papíron az MDF listás jelöltje volt. Gyorsan olvadt a cukor akkoriban. És még úgy akart élni, mint Ady. Na, szép! Persze gyorsan kiderült, hogy nem oda való. Hogy nem bír komplikált szempontrendszereket figyelembe venni. Meg még sok egyéb kiderült, amire nem szívesen emlékezett.

Nézte a kibontott kabátú Adyt szemközt. Ne vigyorogj, bazd meg, dörögte. Te is csak mindenki ólomkatonája vagy.

Az SZDSZ-es cimborák is hívták. Megitta a kávéjukat, megdicsért egy-két farmerkabátot, aztán hazament, és leitta magát. Az elkövetkező hetek alatt gyakorlatilag mindenkivel összeveszett. Most, itt akárhogy próbált visszaemlékezni, nem tudta volna megmondani, hogy miért. Egy-két kivételes figurát ma is tudott volna mondani, akikben hitt, akikre büszke volt, jobbára hamar elmentek, vagy elrongyolódtak, de a többiek együtt olyanokká lettek húsz év alatt, mint a gőzölgő szurok. Ő már akkor elég hamar leszámolt a babonáival, és valami értelmiségi dzsemborin az ELTE Hordójában satu részegen mindenkít elküldött a jóédesanyjába játszani. Még abban az évben megkapta a József Attila-díjat.

Akkor ez talán már kilencvenben lehetett, tűnődött, és Aranyt is megnézte magának a feje felett.

Bár némileg megmagyarázhatatlannak tűnt, de megkapta, átvette, és pontosan tudta, hogy az elkövetkező világ egyre kevésbé kiszámítható, és csak egyre veszélyesebb lehet.